

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งมีการแพร่ระบาดในภาวะที่รุนแรงมาก ทั้งนี้เพราะมีพื้นที่บางส่วนติดต่อกับประเทศพม่า ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก รวมทั้งมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ทำให้ถูกใช้เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดภายในประเทศ และนำไปสู่ประเทศต่าง ๆ และประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ประกอบกับภาวะตกต่ำของเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีส่วนเอื้ออำนวยให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นไปอย่างกว้างขวาง นับเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ เพราะได้มีการแพร่ระบาดเข้าไปในกลุ่มชนแทบทุกกลุ่มทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็น นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มคนทำงานเกษตรกร ช่างราชการ ผู้ใช้แรงงาน คนขับรถรับจ้าง ผู้ไม่มีงานทำ และโดยเฉพาะผู้ที่เป็นเยาวชน ซึ่งต่อไปในอนาคตจะเป็นบุคลากรที่สำคัญของชาติ ต่างตกเป็นทาสของยาเสพติด โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ยาเสพติดนอกจากจะเป็นอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของผู้เสพ เพราะฤทธิ์ของยาเมื่อเสพติดแล้วจะมีการเพิ่มปริมาณของยาให้มากขึ้น ทำให้สมองถูกทำลาย ความจำเสื่อม ทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรม และเสียชีวิตในที่สุดแล้ว ยังนำไปสู่การเกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่ตามมาจากการติดยาเสพติด อาทิ การฉกชิงวิ่งราว ปล้น ใจ เพื่อให้ได้เงินมาซื้อยาเสพติดเพื่อเสพ รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากการที่ผู้เสพยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า บางส่วนมีสภาพจิตใจคลุ้มคลั่ง ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ มีการทำร้ายผู้อื่น แม้กระทั่งตนเอง ดังปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ ๆ อันส่งผลต่อความไม่สงบสุขของประชาชนทั่วไปในสังคมนั้นเอง และผลกระทบจากปัญหายาเสพติดที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยตรง เพราะรัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณ เป็นได้จำนวนมากในการปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดให้ได้มากที่สุด เนื่องจากการที่ประชาชนในประเทศต้องติดยาเสพติดทำให้ไม่สามารถที่จะเรียนหนังสือหรือประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ตนเอง รวมทั้งประเทศชาติได้ นอกจากนี้ รัฐบาลต้องเสียงบประมาณในการบำบัดฟื้นฟูรักษา ผู้ติดยาเสพติดซึ่งมีจำนวนมากในปัจจุบันให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ และจากสถิติของสถาบันธัญญารักษ์ ที่ได้รับผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดเข้ารับการรักษาทั้งแบบสมัครใจ และแบบบังคับบำบัด แสดงให้เห็นถึงสถิติของผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดที่มาเข้ารับการรักษาบำบัด ดังนี้

ตารางที่ 1.1

จำนวนและอัตราร้อยละผู้ป่วยยาเสพติดทั้งหมด จำแนกตามเพศ

ปีงบประมาณ	2545	%	2546	%	2547	%	2548	%	2549	%
จำนวนผู้ป่วย นอกทั้งหมด	4,640	100	2,328	100	1,144	100	3,460	100	2,047	100
ชาย	4,088	88.10	2,013	86.47	984	86.01	2,852	82.43	1,811	88.47
หญิง	552	11.90	315	13.53	160	13.99	608	17.57	236	11.53

ที่มา: สถิติของผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ (พ.ศ. 2545-2549),

<[http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=](http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=569&Itemid=51&limit=1&limitstart=9)

569&Itemid=51&limit=1&limitstart=9>, 20 พฤศจิกายน 2549

ตารางที่ 1.2

จำนวนและอัตราร้อยละผู้ป่วยยาเสพติดทั้งหมด จำแนกตาม

จำนวนครั้งที่เข้ารับรักษา

จำนวนครั้งที่ เข้ารับการรักษา	ปีงบประมาณ									
	2545	%	2546	%	2547	%	2548	%	2549	%
1	3,489	75.19	1,691	72.64	800	69.93	3,074	88.84	1,597	78.02
2-5	1,045	22.52	569	24.44	309	27.01	344	9.94	402	19.64
6-9	84	1.81	51	2.19	29	2.53	27	0.78	34	1.66
10-14	21	0.45	12	0.52	5	0.44	5	0.14	11	0.54
15+	1	0.02	5	0.21	1	0.09	10	0.29	3	0.15
ไม่ระบุ	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	4,640	100	2,328	100	1,144	100	3,460	100	2,047	100

ที่มา: สถิติของผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ (พ.ศ. 2545-2549),

<[http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=](http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=569&Itemid=51&limit=1&limitstart=9)

569&Itemid=51&limit=1&limitstart=9>, 20 พฤศจิกายน 2549.

ตารางที่ 1.3
จำนวนและอัตราร้อยละผู้ป่วยยาเสพติดทั้งหมด จำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	ปีงบประมาณ									
	2545	%	2546	%	2547	%	2548	%	2549	%
0-14	159	3.43	66	2.84	22	1.92	132	3.82	187	9.14
15-19	1,588	34.22	550	23.63	115	10.05	367	10.61	422	20.62
20-24	1,159	24.98	581	24.96	180	15.73	393	11.36	268	13.09
25-29	735	15.84	410	17.61	200	17.48	462	13.35	294	14.36
30-34	381	8.21	266	11.43	144	12.59	390	11.27	235	11.48
35-39	280	6.03	176	7.56	144	12.59	642	18.55	193	9.43
40-44	134	2.89	125	5.37	131	11.45	290	8.38	167	8.16
45-49	89	1.92	54	2.32	92	8.04	288	8.32	134	6.55
50-54	54	1.16	51	2.19	47	4.11	183	5.29	71	3.47
55-59	25	0.54	21	0.90	33	2.88	132	3.82	34	1.66
60-64	19	0.41	14	0.60	14	1.22	67	1.94	18	0.88
65-69	12	0.26	9	0.39	8	0.70	68	1.97	12	0.59
70+	5	0.11	5	0.21	14	1.22	46	1.33	12	0.59
รวม	4,640	100	2,328	100	1,144	100	3,460	100	2,047	100

ที่มา: สถิติของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ (พ.ศ. 2545-2549),

<[http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=](http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=569&Itemid=51&limit=1&limitstart=9)

[569&Itemid=51&limit=1&limitstart=9](http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=569&Itemid=51&limit=1&limitstart=9)>, 20 พฤศจิกายน 2549.

จากข้อมูลตามตารางที่ 1.1-1.3 แสดงให้เห็นว่า มีผู้ป่วยยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้ป่วยที่เป็นผู้ชาย มากถึงร้อยละ 88.47 ของผู้ป่วยทั้งหมด และอยู่ในช่วงอายุ 15-19 ร้อยละ 20.62 ซึ่งถือว่าเป็นเยาวชนและเป็นอนาคตของชาติ แต่มาตกเป็นทาสยาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ และถึงแม้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ป่วยที่เข้ามาได้รับการรักษาครั้งแรก แต่ก็ยังมีผู้ป่วยที่ผ่านการรักษามาแล้วกลับเข้ามาได้รับการรักษาอีก ถึงร้อยละ 21.99 และนอกจากนี้ ยังมีผู้ป่วยอีกจำนวนมากที่ปกปิดไม่ได้ให้ข้อมูลกับทางสถาบันธัญญารักษ์ ว่าเคยผ่านการบำบัดรักษามาแล้ว และทางสถาบัน

ธัญญารักษ์ไม่สามารถที่จะทำการตรวจสอบประวัติการติดยาหรือการบำบัดรักษาของผู้ป่วยได้ ดังนั้นจึงน่าจะมีผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษามาแล้ว มากกว่า ร้อยละ 21.99

จากจำนวนที่มีผู้ติดยาเสพติด ที่ผ่านการบำบัดรักษาแล้วกลับไปเสพยาเสพติดอีกนี้ จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจ ที่จะศึกษาถึงปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีผลทำให้ผู้ป่วยหรือผู้เสพยาเสพติดที่ได้ผ่านการบำบัดรักษาเหล่านี้กลับมาเสพยาเสพติดอีก เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขไม่ให้ผู้ป่วยหรือผู้ติดยาเสพติดที่ได้ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว หวนกลับไปเสพยาเสพติดอีกต่อไป

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

เนื่องด้วย ผู้ศึกษาปฏิบัติหน้าที่เป็น เจ้าหน้าที่ตำรวจ และได้มีการจับกุมผู้ต้องหาในคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอยู่ตลอดเวลา และในจำนวนนั้น ได้มีผู้ต้องหาที่กระทำผิดในข้อหาเสพยาเสพติดที่ได้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูแล้วที่หวนกลับมาเสพยาเสพติดอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เมื่อผู้ต้องหาในคดีเสพยาเสพติดให้โทษถูกจับกุมแล้วจะถูกส่งตัวไปเข้ารับการบำบัดรักษาเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามสถานที่บำบัดรักษาต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งผู้ต้องหาทุกคนต้องผ่านกระบวนการในการบำบัดรักษา เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการฟื้นฟูจิตใจเพื่อมิให้หวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก จึงจะได้รับปล่อยตัวให้กลับมาสู่สังคมได้ แล้วเพราะเหตุใดผู้ต้องหาเหล่านี้จึงกลับไปเสพยาเสพติดอีก

จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาหาปัจจัยที่มีผลสนับสนุนหรือเป็นแรงผลักดันให้ผู้ต้องหาเหล่านี้หวนกลับมาเสพยาเสพติดอีกครั้ง ว่าสาเหตุที่แท้จริงเกิดจากตัวผู้กระทำผิดเอง ครอบครัวยุติธรรมแวดล้อม หรือเกิดจากปัจจัยภายนอกด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการป้องกันไม่ให้ผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูแล้วหวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการติดตามผล ผู้เสพยาเสพติดหลังจากที่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูแล้ว
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยสาเหตุของผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดรักษาแล้วหวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก
3. เพื่อศึกษาแนวทางและรูปแบบในการป้องกันไม่ให้ผู้เสพยาเสพติดหลังจากที่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูแล้วหวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะผู้ป่วยชายที่กระทำคามผิดต่อคดี พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ ซึ่งเข้ารับการรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ มุ่งศึกษาถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ติดยาเสพติดที่ได้เข้ารับการรักษาแล้วกลับไปเสพยาเสพติดอีกครั้ง เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการกลับไปเสพยาเสพติดอีกครั้ง เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขไม่ให้ผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดแล้ว หันกลับไปเสพยาเสพติดอีก

นิยามศัพท์ในการศึกษา

ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องการเพิ่มปริมาณในการเสพมากขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็น หรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความรวมถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ โดยในสารนิพนธ์ฉบับนี้จะเน้นไปที่ยาบ้าเป็นหลัก

เสพ หมายถึง การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าวิธีใด ๆ หรือมีอาการติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งสามารถทดสอบได้ด้วยวิธีทางการแพทย์ว่า ผู้นั้นได้รับยาเสพติดให้โทษประเภทใดเข้าสู่ร่างกาย

จำหน่าย หมายถึง การผลิต การขนย้าย จำหน่าย แจกจ่าย ยาเสพติดให้โทษไปยังผู้จำหน่ายหรือผู้เสพ

ผู้เสพ หมายถึง ผู้ต้องหาที่มีพฤติการณ์กระทำผิดในลักษณะของการเสพยาเสพติดให้โทษ การหลบหนีไปเสพยาเสพติดอีก หมายถึง ผู้ต้องหาที่เคยทำความผิดต่อ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ และผ่านการบำบัดรักษาแล้ว ได้กลับมาถูกจับกุมในข้อหาที่มีความผิดต่อ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษขึ้นอีก

สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะเขตหรือชุมชนที่พักอาศัยและลักษณะความประพฤติ ตลอดจนการประกอบอาชีพ โดยส่วนรวมของบุคคลที่พักอาศัยในเขต หรือชุมชนที่ผู้ต้องหาอาศัยอยู่

การคบเพื่อน หมายถึง ลักษณะของผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งอาจเป็นผู้ที่เคยมีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษด้วย จะเคยถูกจับกุมดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม

ระยะเวลาต้องโทษครั้งแรก หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเข้ามาอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน จนกระทั่งได้รับการปล่อยตัวออกมา

สถาบันรักษารักษา หมายถึง สถานที่ที่ใช้สำหรับควบคุมตัวผู้เข้ารับการรักษา ทั้งรูปแบบบังคับและแบบสมัครใจ เพื่อให้การบำบัดรักษาผู้ป่วยเหล่านี้โดยเฉพาะ ทั้งนี้โดยถือว่าผู้ป่วยเหล่านี้เป็นผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษามากกว่าการลงโทษในฐานะที่เป็นอาชญากร

การบำบัดรักษา หมายถึง การรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษให้หายขาดจากการติดยาเสพติด ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ การบำบัดรักษาที่ถือเป็นมาตรฐานจะต้องประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมการก่อนการรักษา การถอนพิษยาเสพติด การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการติดตามผลหลังการบำบัดรักษา เพื่อมิให้กลับไปเสพยาเสพติดอีก

ผู้ติดยาเสพติดที่ได้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแล้ว หมายถึง ผู้ต้องหา หรือผู้ป่วยที่เคยเข้ารับการบำบัดรักษา เพื่อแก้ไขสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้เลิกจากการเสพและสามารถกลับไปดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติมาแล้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจถึงปัญหา ภูมิหลัง และลักษณะการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องหาที่กระทำผิดในคดีเสพยาเสพติด
2. ได้ทราบถึงปัจจัยสาเหตุของการหวนกลับไปเสพยาเสพติดของผู้ติดยาเสพติดที่ได้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแล้ว
3. ทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันไม่ให้ผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูแล้วหวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก